

СТАНОВИЩЕ

на

**дисертационен труд на тема: ПСИХИЧНА ГОТОВНОСТ ЗА
ДОНОРСТВО В ТРАНСПЛАНТАЦИОННАТА ПРАКТИКА**

**за присъждане на научна степен „доктор на психологическите
науки“**

**по професионално направление: 3.2. Психология /Медицинска
психология-Клинична психология/**

Автор: доц. Румяна Кирилова Крумова-Пешева, д.пс.

Автор на становището: доц. Вержиния Боянова, дм

Дисертационният труд е посветен на важен и значим проблем, който има своите етични, социално-медицински, психологически и философски измерения. Той е в обем от 272с. и е онагледен с 32 фигури и 5 таблици. Библиографията на труда включва 272 заглавия /от които само 29 са на кирилица и 243 на латиница/. Основната цел, която си е поставила доц. Р. Пешева в дисертационния труд е изграждане и представяне на специализиран подход за психологична и психотерапевтична грижа за потенциалните и реални донори в практиката по трансплантация на органи.

В увода доц. Р. Пешева подробно и убедително разкрива социалната значимост на изследвания проблем, на рационалните и ирационалните измерения на процесите на даването и получаването на орган. Изтъква аргументирано необходимостта от официално законово регламентиране на психологичното консултиране и психотерапевтичната помощ за живите донори на органи за

трансплантация като абсолютно необходима, ценна грижа за тази група пациенти.

Първа глава е посветена на актуалното състояние на проблема за донорството, като са разгледани различни подходи и гледни точки във връзка с този високо хуманен акт. Ценни са описаните собствени клинични илюстрации, на базата на които тя определя психичната готовност за донорство като многокомпонентен конструкт, съдържащ много и различни характеристики при всеки отделен случай. Открито е много добре необходимостта от предварителна психологична оценка на всеки потенциален донор, установяването на емоционалната и личностната стабилност на потенциалния кандидат, идеята му за промяна в телесния имидж и в цялостния му психичен интегритет. С цел по-пълната, по-ефективната и задълбочена подкрепа в разностранните дейности в психологичната и психотерапевтичната работа с потенциалния и реалния донор, базирайки се на опита в различни страни, тя обосновава и необходимостта от включване на донорски застъпник /донорски защитник, донорски адвокат, донорски координатор/, разкривайки основните му професионални роли и функции.

Втора глава е посветена на теоретична постановка за разбиране на донорството. Тя отделя специално внимание на една от най-важните концепции към разбирането на донорския акт – психоаналитичните възгледи на В.Техке, както и на теорията на обектните отношения във възгледите на М.Клайн, Р.Феърбърн, Д.Уиникът.

Може да се направи извод, че доц. Р. Пешева е направила обширен теоретичен анализ на изследвания от нея проблем с голяма познавателна и информационна стойност.

В глава трета е представена организацията на емпиричното изследване, със съответните цели, задачи, изследвани лица, методи и хипотези на изследването. В изследването са включени 41 случая на потенциални донори на органи, като 23 от тях са заявили желание за донорство на чернодробна трансплантация и 18 – за бъбречна. Възрастта на реципиентите е от 6 месеца до 42 години, а на потенциалните донори е от 23 до 60 годишна възраст. Включени всъщност са само случаи на пациенти, при които е реализирана цялостна психологична процедура в пълния обем от дейности по Модел за психологична и психотерапевтична работа с потенциални и реални донори на органи за трансплантация. С възрастните реципиенти, очакващи присаждане на орган, психологичната и психотерапевтичната работа се реализира по Модел за психологична

работа при пациенти с трансплантация на орган, създаден специално за целта през 2010 г. от 12 стъпки. Моделът за психологична и психотерапевтична работа с потенциални и реални донори на органи за трансплантация е създаден изцяло на базата на клиничния опит и наблюдение в различни донорски ситуации в трансплантационната практика, който включва последователност от 9 стъпки.

Ценни за клиничната психология и клиничната социална работа са анализирани допълнителни методики при психологично изследване на потенциални донори и при изследване на психичната готовност за донорство, а именно: Методика ММРІ /Minnesota Multiphasic Personality Inventory/; Въпросник на Ч.Спийлбърг за тревожност; въпросник на Бек за депресивност /BDI/; самооценъчна скала за депресивност на W.Zung; методика за диагностика на междуличностните отношения – тест на Т.Лири; проективни методики /ТАТ /тематично-аперцептивен тест/, тест на Роршах; методика на Ротъри за локус на контрола.

Тук тя задълбочено разглежда и видовете донорство, психичната готовност на реципиента спрямо неговия донор, със съответните специфики, закономерности и собствена динамика.

Като нов клиничен факт за психоаналитичната практика в сферата на реструктурирането на личностното функциониране тя извежда доказателството, че новия присаден орган има сериозна роля в психичното пространство между донора и неговия реципиент в качеството си на *нов свръхазов елемент*. Според нея, така той ще се яви свършено нова морална регулация на следващите интрапсихични и интерперсонални взаимодействия между двамата участници в трансплантационната ситуация. Обръща внимание, че тази идея променя семейните констелации, провокира нови измерения на взаимодействията в семейните системи и подсистеми, както и в психичното и социалното функциониране на потенциалните и реалните донори. Тя се обосновава, че една от основните цели на психотерапевтичната работа в този смисъл е развиването на равнището на себerefлексия към посочените феномени, фасилитиране процесите на психична преработка на травматизма от присаждането и откриването на новите символизации и символични значения на даряването и получаването на органа.

Изключително ценни са направените анализи и изводи, относно: психологичните проблеми при експлантация на орган /неуспешната трансплантация/; психичната готовност и качество на живота след присаждането на орган; психичната готовност на

хирургичния екип при трансплантацията на орган при живо дарство и психичната готовност и психоаналитична психотерапия, които потвърждават нейния висок професионализъм, научна компетентност, дългогодишна всеотдайност и посветеност в тази проблематика.

Присъединявам се към оформените от доц. Румяна Пешева приноси, които доказват нейното иновативно мислене, своеобразен почерк, креативност и задълбочени научно-изследователски търсения, а именно:

- за първи път в България е въведен научен и приложен конструкт „Психична готовност за дарство“, който *няма аналог в световния опит* до настоящия момент;

- конструирана е специализирана Методика за оценка на психичната готовност за дарство, която е изключително необходима и ценна за целите на психодиагностиката, психологичното консултиране и психотерапията с потенциални и реални дарители на органи за трансплантация. На основата на тази Методика и на Методиката за психологична оценка на потенциалния дарител се изготвя клинично-психологичен Протокол, равнозначен на медицинския Протокол за всеки един кандидат.

- създаден е Модел за психологична и психотерапевтична работа с потенциални и реални дарители на органи за трансплантация. Този професионален алгоритъм на действие при всяка една дарителска ситуация дава възможност за качествена грижа и подкрепа.

- за по-добро осмисляне и разбиране сложната природа на дарителския акт се предлага идеята за новия орган като нов свърхов елемент, който регулира взаимоотношенията „дарител-реципиент“ в етапите на следтрансплантационния период и се явява централен компонент при психичното „усвояване“ на присаждането. До момента в литературата не съществува подобна теза, това е *напълно нова идея* в сферата на психоаналитичната парадигма с нейните различни модалности.

Доц. Р. Пешева има 33 публикации по темата на дисертационния труд. Авторефератът, както и публикациите отразяват коректно съдържанието на дисертационното изследване.

Заклучение:

Дисертационният труд на доц. Румяна Кирилова Крумова - Пешева на тема „Психична готовност за дарство в

трансплантационната практика“ притежава безспорни достойнства, оригиналност, принос и значение в теоретичен и експериментално-приложен аспект.

Предвид цялостното му оформление, както посочените научни постижения и приноси давам своята положителна оценка и препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да присъди на доц. Румяна Кирилова Крумова-Пешева научна степен „доктор на науките“ по професионално направление 3.2. Психология /Медицинска психология-Клинична психология/.

Изготвил становището:

/доц.дм Вержиния Боянова/

18.05.2017г.